

Prawo do rozwoju

Każdy z nas ma takie same prawa, bez względu na pochodzenie, wiek, płeć czy wyznanie. Każdemu z nas przysługują one tylko i wyłącznie z samego faktu bycia człowiekiem. Nikt ich nie nadaje, nikt nie odbiera. Po prostu są. Prawa człowieka jako niepodzielna całość, jako podstawa naszej wolności i równości międzyludzkiej przysługują nam od momentu naszych narodzin.

W 1948 roku Organizacja Narodów Zjednoczonych proklamowała Powszechną Deklarację Praw Człowieka. W jej pierwszym artykule czytamy „Wszyscy ludzie rodzą się wolni i równi pod względem swej godności i swych praw. Są oni obdarzeni rozumem i sumieniem i powinni postępować wobec innych w duchu braterstwa.” Dokument ten, pierwszy który dał podwaliny pod budowę międzynarodowego systemu ochrony praw człowieka stał się jednocześnie kamieniem węgielnym dla Prawa do Rozwoju.

Trzydzieści osiem lat po uchwaleniu Powszechnej Deklaracji Praw człowieka, w 1986 roku ONZ uchwaliło Deklarację o Prawie do Rozwoju. Powyższy dokument w następujący sposób definiuje omawiany w tym tekście temat: „Prawo do rozwoju to nienaruszalne prawo człowieka, na mocy którego każda osoba i wszystkie ludy są uprawnione do uczestnictwa w, przyczyniania się do i korzystania z rozwoju gospodarczego, społecznego, kulturalnego i politycznego, w którym wszystkie prawa i wolności mogą być realizowane.”¹ To prawo do osiągnięcia rozwoju – bezpieczeństwa w dostawach wody i żywności, poprawie stanu służby zdrowia i systemu edukacji, bezpiecznej egzystencji. To prawo to samodzielnego podejmowania decyzji, które nie będą podważane przez inne kraje. Rozwój to coś więcej niż brak ubóstwa. W rzeczywistości chodzi o trwały rozwój społeczny a prawo do takiego

¹ Deklaracja ONZ o Prawie do Rozwoju, artykuł 1

rozwoju musi być uznane i chronione w każdych warunkach. Niniejsza deklaracja nadmienia również, że wszystkie państwa są w obowiązku do zapewnienia Prawa do Rozwoju, natomiast kraje bogate są zobowiązane do pomocy krajom Globalnego Południa.

Prawo do Rozwoju przysługuje każdemu z nas. Wszystkie jednostki oraz społeczności ludzkie mają równe prawo do korzystania z posiadanych przez siebie dóbr, zaspokajania potrzeb, dążenia do realizacji zamierzonych celów oraz do rozwijania się w obranym przez siebie kierunku. Rozwój w tym kontekście warunkuje przestrzeganie praw i wolności zapisanych w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka. Respektowanie praw człowieka jest koniecznością, bez której prawidłowy rozwój danego kraju nie będzie możliwy.

Powyższe zagadnienie dotyczy przede wszystkim krajów dotkniętych niegdyś kolonializmem państw zachodnich. Działania silnie ingerujące w rozwój ówczesnych społeczeństw nierzadko prowadziły do zacofania i niszczenia kultur, sprowadzania krajów do roli „zaplecza” taniej siły roboczej i surowców pozyskiwanych za bezcen. Kraje, które miały odpowiednie warunki do rozwoju, nierzadko kosztem innych wykorzystały swoją szansę. Można powiedzieć w ten sposób o państwach wysoce rozwiniętych. Inne, którym na drodze rozwoju historia i inne kraje rzucały rozmaite wyzwania i problemy, potrzebują czasu i możliwości realizowania swoich praw w duchu równości i sprawiedliwości aby zrealizować swoje prawa. W tym miejscu mówimy o krajach Globalnego Południa.

W ten sposób Prawo do Rozwoju formalnie stało się integralną częścią koncepcji praw człowieka. Dzięki temu kraje północy zostały „wezwane” nie tylko do pomocy krajom Południa ale również przededefiniowania swojego podejścia. Faktyczna pomoc rozwojowa stała się nie tylko „miłym gestem” bogatszych państw, lecz obowiązkiem udzielenia wsparcia poszkodowanym w duchu partnerstwa, poszanowania autonomii i decyzyjności krajów biedniejszych. Od tej pory społeczeństwa krajów Globalnego Południa mogą i powinny domagać się prawa do wykorzystania własnych możliwości rozwojowych, ponieważ pozostałe państwa zapewniły je na forum międzynarodowym, iż jest to możliwe.²

Postęp, rozkwit, koniunktura, powodzenie są pojęciami ściśle związanymi z zagadnieniem rozwoju. Pamiętajmy jednak, że rozwój każdego państwa to coś więcej niż tylko bogacenie się i dochód narodowy. Jest to proces prowadzący do zapewnienia całym społeczeństwom oraz każdemu obywatelowi/obywatelce z osobna odpowiednich warunków do godnego życia. Rozwój kraju to również wolność od ubóstwa, zapewnienie

² M. Marczyński, Od prawa do rozwoju do pomocy rozwojowej, w: Globalna Północ-. - Globalne Południe, instytut globalnej odpowiedzialności, Warszawa 2007

odpowiedniego zaplecza materialnego, dachu nad głową, bezpieczeństwa, edukacji, warunków w których każdy może w pełni wykorzystać swoje możliwości.³

Najbardziej palącym problemem dotyczącym kraje Globalnego Południa jest ubóstwo. To ono implikuje kolejne. Efektem ubóstwa może być pogłębienie nierówności społecznych czy wykluczenie z systemu edukacji. To z kolei, prowadzić może do innych, np. pogorszenia stanu zdrowia i rozwoju chorób. Zlikwidowanie skrajnego ubóstwa i głodu nie rozwiąże oczywiście wszystkich problemów. Z pewnością jednak pokonanie tej bariery będzie milowym krokiem w kierunku zapewnienia odpowiednich warunków do rozwoju dla krajów potrzebujących wsparcia.

W najbardziej aktualnym raporcie z 2010 roku Polska po raz pierwszy znalazła się w gronie państw najbardziej rozwiniętych. Z raportu UNDP wynika, że do najwyższej rozwiniętych krajów na świecie należą Norwegia, Australia, Nowa Zelandia, USA i Irlandia. Polska na powyższej liście zajmuje miejsce czterdzieste pierwsze. W 2009 roku byliśmy w grupie państw o wysokim poziomie rozwoju. Rok później awansowaliśmy do grupy państw najbardziej rozwiniętych. Z drugiej strony, najsłabiej rozwinięte pod względem społecznym państwa na świecie to: Mozambik, Burundi, Niger, Demokratyczna Republika Kongo oraz Zimbabwe. Powyższy ranking analizuje 169 państw. W tym roku w grupie państw o bardzo wysokim poziomie rozwoju znalazły dokładnie 42 kraje.

Raport Programu Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju ukazuje się od 1970 roku. Przez 40 lat analizuje poziom rozwoju poszczególnych państw, z podziałem na kategorie i czynniki. Autorzy i autorki twierdzą, że z perspektywy czasu można wyciągnąć bardzo ważny dla ludzkości wniosek. Ludzie na całym świecie są przede wszystkim zdrowsi niż 40 lat temu. Dodatkowo, znacznie zwiększył się poziom zamożności społeczeństw. Ostatnią wysoce zauważalną zmianą jest większy dostęp do edukacji i co za tym idzie poprawa stanu wykształcenia. W raporcie wymieniono także kraje, które stosunkowo szybko rozwijały się pod względem społecznym. W czołówce znalazły się Oman, Chiny, Nepal, Indonezja, Arabia Saudyjska, Laos, Tunezja i Korea Południowa. Nadmieniono jednak, że znaczna część z państw najszybciej rozwijających się ma i tak relatywnie niski poziom rozwoju. Pomimo tego, że w ostatnim czasie stosunkowo szybko się rozwijają, w porównaniu do innych państw ich poziom rozwoju niestety nadal pozostaje stosunkowo niski.

Fakt, iż Polska została zaliczona do grona najbardziej rozwiniętych krajów może niektórych zdumiewać. Jeszcze nie tak dawno to my byliśmy beneficjentami pomocy rozwojowej. Dziś natomiast jesteśmy zobowiązani międzynarodowymi umowami sami

³ A. Sen „Rozwój i wolność”, Zysk i S-ka, Poznań 2002

przekazywać wsparcie potrzebującym krajom. W 2009 roku Rzeczpospolita Polska przekazała ponad miliard złotych na pomoc rozwojową.⁴ W wyniku członkostwa w Unii Europejskiej polska pomoc do 2015 roku ma wynosić 0,33 % Produktu Krajowego Brutto. Do 2010 wynosiła ona 0,17 % PKB.⁵

Istnieje wiele organizacji zajmujących się tematem Prawa do Rozwoju. Warto w tym miejscu wymienić kilka, mających znaczący wkład w budowanie partnerstwa na rzecz rozwoju, niesienie pomocy czy edukację. Wspomniany wcześniej Program Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju (UNDP), jako Agenda ONZ zajmuje się tworzeniem sieci partnerstw na rzecz rozwoju oraz udostępnianiem społeczeństwom wiedzy, doświadczenia i środków pieniężnych.

Oxfam, który jest międzynarodową organizacją humanitarną, działa w obszarach pomocy rozwojowej oraz prowadzi kampanię promującą Sprawiedliwy Handel. Z polskich organizacji należy wymienić między innymi Polską Akcję Humanitarną, której misją jest „uczynienie świata lepszym przez zmniejszanie cierpienia i niesienia wartości humanitarnych”. Instytut Globalnej Odpowiedzialności zajmuje się wspieraniem inicjatyw w krajach południa na rzecz pozytywnej zmiany w mechanizmach Prawa do Rozwoju. Polska Zielona Sieć, zrzeszająca organizacje z całej Polski, działa m. in. na rzecz wspierania zrównoważonego rozwoju w krajach południa. Te i inne, działające głównie lokalnie organizacje, codziennie przyczyniają się do wspierania idei stworzenia warunków rozwojowych dla krajów Globalnego Południa.

Prawo do Rozwoju jest nieodłącznym elementem szerokiej debaty na temat praw człowieka we współczesnym świecie. Sprawiedliwość, godne życie czy bezpieczeństwo są fundamentami międzynarodowej perspektywy ładu społecznego, w której rozwój jest głęboko zakorzeniony.

Jaka jest rola przeciętnego obywatela w doprowadzeniu do idealnej sytuacji? Otóż każdy z nas może mieć realny wpływ na kształt krajów Globalnego Południa, na ich poziom rozwoju i możliwość wykorzystania tkwiących w nich potencjałów. Jak to zrobić? Jedną z możliwości jest edukacja. Rozpowszechnianie wiedzy na temat zależności pomiędzy krajami Południa, a krajami Północy może znacząco przyczynić się do zwiększenia świadomości przeciętnego człowieka na temat Prawa do Rozwoju, a co za tym idzie zwiększyć prawdopodobieństwo aktywnego udziału w kształtowaniu formy i kierunku w jakim rozwija

⁴ „Polska Współpraca na rzecz rozwoju. Raport Roczny 2009”, Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP, Warszawa 2010,

⁵ „Polska Pomoc Rozwojowa”, Grupa Zagranica, Warszawa 2007

się świat. Kolejną jest aktywizm. Wiąże się on z podejmowaniem akcji na tematy związane z krajami Globalnego Południa. Możesz zorganizować pokaz filmu, panel dyskusyjny, wystawę, koncert, happening czy inną formę wyrażenia solidarności czy aktywnego działania. Skontaktuj się z jedną z organizacji pozarządowych, zajmujących się tematem Prawa do Rozwoju czy pomocy rozwojowej.

Jednym z państw które najbardziej potrzebują pomocy rozwojowej jest Sudan. Możliwości wsparcia tego kraju jest wiele. Możesz napisać list z prośbą o pomoc Sudanowi do polskich władz, poinformować media o sytuacji mającej tam miejsce czy rozreklamować wśród znajomych serwisy internetowe zajmujące się tematem Sudanu. Kolejną możliwością jest kupno tzw. cegiełki lub gadżetu. W tym wypadku możemy kupić np. płytę Amnesty International z takimi zespołami jak U2 czy Green Day, z której zysk przeznaczony będzie na pomoc Darfurowi, regionowi na zachodzie Sudanu, który priorytetowo potrzebuje pomocy. Kupić możemy również opaskę na rękę z napisem „Zbieram Wodę” lub butelkę wody Cisowianka z logiem Polskiej Akcji Humanitarnej, z których dochód przeznaczony zostanie na budowę studni w tym kraju. Możliwości jest wiele.

Co jeszcze możesz zrobić? Czytasz ten tekst więc może to być twój pierwszy krok do zmiany.

Więcej informacji

informacje w języku polskim:

www.pah.org.pl w dziale edukacji znajdziecie scenariusze zajęć dotyczące realizacji poszczególnych praw

www.polskapomoc.gov.pl – rządowy portal polskiej pomocy zagranicznej, co roku zamieszczane są na niej opisy projektów realizowanych w krajach Południa przez organizacje pozarządowe

www.igo.org.pl – Instytut Globalnej Odpowiedzialności między innymi zawiera ciekawe artykuły także o rozwoju i prawie do rozwoju

www.amnesty.org.pl strona organizacji w której coroczne akcje pisania listów w obronie osób których prawa są łamane możecie się zaangażować i wy

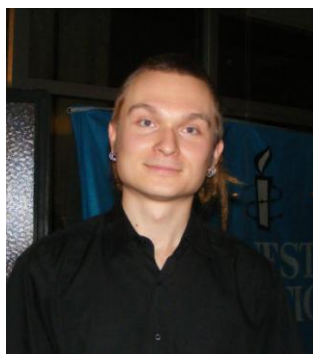
informacje w języku angielskim:

www.hdr.undp.org – Human Development Report, raport agencji Narodów Zjednoczonych o stanie rozwoju na świecie

<http://www.un.org/en/> - Organizacja Narodów Zjednoczonych

<http://www.un.org/millenniumgoals/> - strona opisująca Milenijne Cele Rozwoju i stan ich realizacji

www.8goalsforafrica.org/ strona kampanii prowadzonej przez ONZ w RPA, zawiera bardzo ciekawe materiały multimedialne w tym video klip * celów dla Afryki, który można wykorzystać na lekcji np. języka angielskiego

Kamil Raczyński - mgr pedagogiki, absolwent kierunku Animator i Menedżer Kultury, Uniwersytetu im. Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Koordynator lubelskiego oddziału Stowarzyszenia Amnesty International. Trener Praw Człowieka. Pracował w Programie Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju (UNDP) na stanowisku konsultanta ds. rozwoju partnerstwa. Prywatnie pasjonat turystyki rowerowej i miłośnik kultury alternatywnej.